

met kell azonban e mellett arra is fordítanunk, hogy egyuttal minden széldöntött törött fát állva vagy fekvé ne hagyjunk, hanem azonnal eltávolítsunk vagy elégessünk.

A hol a rovar nagyobb mennyiségben lépett fel, s a csefák hagyásától már siker nem várható — ott nem marad egyéb hátra, mint a belepétt fáknak a több ölnyre szomszédos ép fákkal együtt való levágatása, lekérgelese, a kéregnek, ág- és csúcsrészeknek a helyszínén elégetése s a nyert fának az erdőből lehetőleg gyorsan eltávolítása folytán az infectio fészket teljesen megsemmisíteni.

Ha pedig a rovar oly mennyiségben és kiterjedésben lépett fel — a mi leginkább nagymérvű vihardulások nyomán fordul elő, — hogy a vihardöntvények gyors feldolgozására s ezzel az ivadék azonnali kiirtására gondolni sem lehet, akkor mindenké előtt s megfeszített erővel és áldozattal oda kell törekedni, hogy a rovarpusztítás lehetőleg szűk körre szoríttassék s az ivadék befogadására alkalmas költőhelyek kevesbittessenek.

Ha sikerült kitartó erőfeszítéssel a veszélyes rovar szűkebb korlátok közé szorítani, vagy éppen legnagyobb részt el is nyomni, mindamélt a veszély helyére és az ezzel egybefüggő, nagy kiterjedésű környezetre, mindennemű óvintézkedések szorgos megtétele mellett, még néhány éven át is kiváló figyelemmel kell lenni, hogy a netán mégis mutatkozó maradvány és annak ivadéka rögtön elfojtassék.

Végül nem lehet eléggé hangsúlyoznunk azt, hogy a szóban lévő rovar ellen egyfelől a természetes óvintézkedések mulhatlan megtételére, másfelől pedig a rovarnak elnyomására és kiirtására azon időben kell a legnagyobb gondot, legserényebb és erélyesebb tevékenységet fordítani, midőn az még csak kisebb számban és kiterjedésben lépett fel, mert a kezdetben elkövetett mulasztás mindig maga után vonja a rovarnak a legyőzhetlenig veszélyes mértékben való gyors elszaporodását.

A török-meggy (sajmeggy, *Prunus mahaleb* L.) tenyészése pipaszár-termelés céljából.

Irta: Scherffel Róbert, Sopron város erdőmestere.

Fiatalabb vágatási kor illetőleg rövid forda és a legbelterjesebb erdőgazdaság képezik haszonra és nyereségre vágyó századunk jelszavát, s az általános törekvés, hogy a termő talaj állandóan és az elérhető legnagyobb tisztajövedelem

nyújtására szorítottassék, a sovár s egyuttal kényszerü pénzügyi tekintet kívánalmait igyekszik mindenek fölött kielégíteni.

De nem szabad ám felednünk, hogy az erdő oly hitbizományi örökség, melynek jövedelmeihez joga van ugyan az élő nemzedéknek, de nem egyuttal magához a törzsvagyonyhoz, mely a folytonos utódok tulajdonát képezi.

Nem szándékunk ugyan ezuttal specialiter az erdőről elmélkedni, de az épen uralgó korszellemnek szolgálatot teendő, egy oly kapcsolatos módot jelölünk meg, mely a legrövidebb vágásforgás mellett a legnagyobb tisztajövedelmet, a termő talaj legdúsabb hasznosítását biztosítja.

Ennek elérése végett nincs másra szükségünk, mint erőteljes, jól megtrágyázott talajra, melyet mindenek előtt $1\frac{1}{4}$ méter mélyre rigolirozunk, azután pedig magról kelt egy éves török-meggy-csemetékkal egy méteres négyzet-kötelekben beültetünk. Egy hektárnyi területnek oly módon való beültetéséhez 10.000 db csemetére leend szükségünk.

A csemetéket legjutányosabban előállíthatjuk saját magunk, ha júliusban a török-meggyet mindjárt érése után s anélkül, hogy a csontár-magot az igen keserü izü husos burokból kifejtetőnk, 8 cm. távolságu sorokba s itten az egyes magvakat jó közel, alig $1\frac{1}{2}$ cm.-nyire egymáshoz, elvetjük. 10.000 szem meggy ekkénti elvetésére 50 négyszögméter nagyságu vető-ágy szükséges; megjegyvezvén, miszerint ezen ágyakat sem mélyen porhanyítani, sem frissen trágyázni nem szabad azon okból, hogy a gyökérzet igen hosszúra és erősre ne fejlődjék s a kiszedés és átültetés alkalmával minden legkisebb sértéstől és nyeséstől megóvható legyen. Az érés után mindjárt husostól elvetett magvak az arra következő tavaszon bizton kikelnek. Ellenben a husos burokból kifejtett

magvakknak homokban s csak a következő tavaszig való épen eltartása is igen nehéz és kétséges, s ezért nem ajánlható.

Ha a talajt a mondott módon, erős trágyázással és rigolirozással előkészítettük s a szükséges mennyiségű egy éves csemetékkel rendelkezünk, kiültetjük ezeket a szintén fenebb már említett köteléknek megfelelően: egy méternyi sor- s ugyanolyan csemete-távolban, s hagyjuk azokat ez évben jól meggyökerezni, amit a trágyázott és mélyen porhanyított talaj igen elősegít.

Következő tavaszon a most már két éves ültönczöket visszametszük olykép, hogy a gyökfejecskék 5—8 cm.-nél hosszabbra ne maradjanak, mivel különben a sarjak gyakori lemetszésével a gyökfő idők folytán igen elvastagodnék.

Ezen két éves ültönczöket, ha csak lehetséges, igen jó őszkor a törzsecskék körül megtrágyázni, és pedig legczél-szerűbben az azok körül mintegy 30 cm.-nyi távolban vont árkokba öntendő hig trágyával, melyet aztán földdel ismét betakarunk. Ezen alátrágyázásra az emberi ürülékeken kívül igen jól fel lehet használni a makkoló sertések, valamint a szarvasmarha, szárnyasok stb. hígított trágyáját is.

A visszametszett törzsekről a legközelebbi tavaszon előtörő hajtásokból csak a legszebb négyet vagy ötöt hagyjuk meg, melyek megfelelő talajon már ez évben 9 mm. vastagra s 2 m. magasra megnőnek, s ilyen hajtásokon nem ritkán láthatni 8—9 cm. széles leveleket.

Alig kell említenünk, hogy az egész tenyészhely minden időben és mindenféle gyomtól tisztán tartandó, s e célból oly módon és gondossággal kell azt kapáltatnunk, miként a szőlőkertet szoktuk; kiváló figyelemmel lévén, hogy ez alatt se a törzsecskék, sem pedig azok gyökerei meg ne sértsenek.

A sarjak minden legkisebb mellékhajtástól, elejétől végig, mindig teljesen tisztán tartandók, s különösen ügyelnünk

kell arra, hogy ezen mellékajtások eltávolításánál maguk a tősarjak sérülést ne szenvedjenek s az oldaljövéseket soha sem szabad megfásodni engedni, mivel ezek sebhelyei tökéletesen be nem hegedhetnének.

Az igen magas sarjakat már az első évben, körülbelül augusztus elején visszametszük; valamennyi sarj csúcsmetszése azonban csak a következő tavaszon eszközöndő, midőn mindeniket egyforma, pl. $1\frac{1}{2}$ m. magasban elcsonkázzuk.

Az $1\frac{1}{2}$ m.-nyi magasban előállott oldalajtásokat már az első évben is kiméljük azon okból, mivel ezeknek kellend majd a következő években a csúcsától megfosztott tősarj növekvését átvenni. 3—5 oldalajtás különben elégséges arra, hogy a pipaszárnak szánt tősarjat táplálja, s az egész ültetvény a 2. és 3. évben úgy fog kinézni, mintha a sarjakat $1\frac{1}{2}$ m.-nyi magas csonkfa-üzemben akarnók kezelni.

A korona ezen oldalágainak segélyével a következő tavaszon minden sort egy-egy összefüggő egészsző kötözünk olykép, hogy a sor vonalába minden két-két törzs közé egy 5—8 cm. vastag és megfelelő hosszúságu karót verünk be jó keményen s ezen karókhöz kötözzük a szomszédos sarjak ágait olykép, hogy minden egyes sarj ágait felerészben az egyik, felerészben pedig a másik oldalon álló karóhoz vonjuk s erősítjük. Így minden egyes sor önmagában élősövényhez hasonló kinézéssel birand.

Megjegyzendő, hogy a tősarjoknak a gyökfő és a most említett kötés közötti része szolgáltatja a pipaszárt, s ennél fogva ennek hossza adva van a tősarj azon csúcspontjával, hova a köteléket alkalmaztuk.

A sarjoknak ezen összekötözése két okból szükséges: először, hogy a vékony száru és koronával ellátott tősarjakat a szélvihar ki ne törje; másodsor pedig azért, hogy a sarjak kölcsönös surlódás folytán egymás kérégt ne sérthessék fel.

A gyors növekvés és élénk tenyészet mellett a karókhöz erősített korona-ágak nem ritkán már a következő év második felében annyira fejlődtek és kiterjedtek, hogy záratot képezve a talajt egészen beárnyékolják. Ezen beárnyékolás nem csak a talajnak gyomoktól való tisztántartására hat előnyösen, hanem egyuttal és főképp lényeges feltételét képezi annak, hogy egyformán és szépen színezett pipaszárokat nevelhessünk.

Ha a talaj nem eléggé erőteljes, akkor a tősarjak egy éves korában őszi alátrágyázást kell alkalmaznunk. Mit aztán a 2-ik évben mellőzhetünk.

A pipaszárok minősége és értéke, azok hosszúsága mellett, egyenes, hengeralaku növéstől és attól függ, hogy kérgük szép, egyforma színű és sérülésektől ment legyen. Egyes töveknél kivételkép előfordul ugyan, hogy azok sarjai mindig zöld vagy fehéren pettyezett, tehát nem szép és egyformán vörösbarna színűek, s ennél fogva csekélyebb minőségű árut szolgáltatnak; de ezek nem tiszta-faj török-meggyek, hanem mindig korcsegyedek, valószínűleg olyan magból keletkezve, melyet a kökény (*Prunus spinosa*) himpora termékenyített volt meg.

Az egy éves sarjakat néha megtámadják ugyan a levél-tetvek, s ha azokat ideje-korán le nem takarítjuk és el nem öljük, minden esetre kárt okoznak. Más rovarok károsításaitól azonban nem kell tartanunk; de igen is a jégveréstől, melynek a fáig bevágott sebhelyei soha sem hegednek teljesen be s ezzel a termés rendkívül sokat veszít értékéből. Ha azonban a jég inkább csak a kéreg külsejét sértette meg, azzal még nem válik az áru teljesen értéktelenné, minthogy ezen kisebb sebek többnyire benövődnek.

A 2-ik és 3-ik éven át a talajt a gyomoktól, a tősarjakat pedig az oldalhajtásoktól minden esetre és folyton tisztán tartjuk; de a főt meghagyott 3—5 korona-ágot

teljességgel nem szabad bántanunk, és pedig azon okból, hogy a tősarj pipaszárnak való része fent és alant egyforma vastagra fejlődjék. Ily elbánás mellett s erőteljes talajon a pipaszárak a 3-ik év végéig $2\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{4}$, sőt 5 cm. vastagságot is elérnek, s ugyanazon őszön, finom élű kávas fűrészszel, kellő vigyázat mellett s szorosán a gyökfőről lemetsetnek. Ugyanakkor lemetszük azokról a korona-ágakat is s az ekként nyert árut osztályozzuk.

A sarjak leszedése folytán a gyökfőn visszamaradt 4—5 fűrészvágást jó éles késsel simára kell metszenünk és faviasszkkal bekennünk. Ezzel a törzs conserválására igen jó szolgálatot teszünk.

Ugy a két éves ültönczöknek gyökérig való visszameteszésekor, valamint a most már 5 éves töveken, a sarjak ezen első levágása alkalmával megesik, hogy némely törzsek vagy épen nem, vagy csak a 2-ik évben hajtanak ki ismét. A fel nem ujulókat mindkét esetben és ideje-korán fris ültönczökkel kell pótolnunk. Különben helyes kezelés mellett a törzsek legnagyobb száma 28—30 évig élél s ez alatt 10 teljes termést ad.

A Bécs melletti ilyenemü ültetvényekben nem ritkán található 13—16 cm. vastag gyökfejeket, melyek azért teljesen egészségesek s még számos évig kitarthatnak.

A mi a pipaszár-tenyésztés jövedelmezőséget illeti, e tekintetben a következő adatokból kellő tájékozást meríthetünk:

100 db vegyes növésű, tehát nem válogatott törökmeggy-szár ára 18—20 frt osztr. ért. Ellenben kiválogatott, $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ méter hosszúságú első minőségű 100 darabja 50—60 forintjával fizettetik.

Egy hektárnyi területen a fentebb említett négyzetméterhálózatban 10.000 törzs állván, miután ezek mindenike

egyszerre 5 tősarjat nevel, a hektárnyi terület egyszeri termése 50.000 darab pipaszár. Ennek százát vegyesen 20 forintjával értékesítve, 10.000 forintnyi nyers jövedelemre teszünk szert. A 10 rendbeli termés után pedig (10×10.000) 100.000 forintot veszünk be. Ebből hektáronként és évenként $(100.000 : 31) = 3225 \text{ frt } 80 \text{ kr}$, vagyis holdankint és évenként *1856 frt 77 kr* bevétel tűnik ki.

Ugy hiszem, hogy a termő talaj ezen jövedelmét szaktársaim mindenike el fogja ismerni a legjobb „pénzügyi fordá” legfényesebb eredményének, s így a problematikus feladat a legegyszerűbb módon megoldva és a cél elérve lenne. *)

Alig kell még megemlítenem, hogy a fentebbi jövedelem az ültetvények gondos kezelése és ápolása mellett s az árunak figyelmes osztályozásával könnyen megháromszorozható.

A pipaszár-termesztésnek a fentebbiekben tüzetesen előadott módjával alkalmas helyeken közepes tenyésztő képesség és ügyesség mellett is bárki, főleg pedig erre hivatottabb erdészeink egy igen helyes és tisztességes jövedelmi forrást nyithatnak. De némi általánosabb érdekléssel is kell hogy bírjon ezen leírás épen nálunk azért, mert a bécsi piacra vinni szokott legszebb ilyenmü pipaszárak Losonc környékén, tehát Magyarországon termesztetnek. Hogy mindamellét az illető magyar termesztők ezen czikküket a bécsi világkiállításon nem mutatták volt be, ez csak úgy magyarázható meg, hogy az illetők a dolgot — könnyen felfogható okokból — titokban kívánták tartani.

Szükségesnek tartom végül megemlíteni, hogy csira-képes, jó törökmeggy-mag megrendelhető: „Georg Böheim Innsbruck in Tirol” jó hirben álló czégnél.

*) Már t. i. mint t. munkatársunk is érti, ott és annyiban, a hol és a mennyiben az ily termények értékesíthetők.